

Brüssel, 17.10.2023  
SWD(2023) 337 final

**KOMISJONI TALITUSTE TÖÖDOKUMENT**

**MÕJU HINDAMISE ARUANDE KOMMENTEERITUD KOKKUVÕTE**

*Lisatud dokumendile:*

**Ettepanek: EUROOPA PARLAMENDI JA NÕUKOGU DIREKTIIV,**  
**millega muudetakse direktiivi 2013/11/EL tarbijavaidluste kohtuvälise lahendamise**  
**kohta ning direktiive (EL) 2015/2302, (EL) 2019/2161 ja (EL) 2020/1828**

{COM(2023) 649 final} - {SEC(2023) 347 final} - {SWD(2023) 334 final} -  
{SWD(2023) 335 final}

|                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                   |
|-------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
| <b>Kokkuvõte</b>                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                  |
| Mõjuhinna järgmise ettepaneku kohta: Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiiv tarbijavaidluste kohtuvälise lahendamise kohta                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                       |
| <b>A. Vajadus meetmete järele</b>                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                 |
| <b>Milles seisneb probleem ja miks see on ELi tasandi probleem?</b>                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                               |
| <p>Algatuse eesmärk on käsitleda <b>kolme üldist probleemi</b>, mis on kindlaks tehtud ELi tasandil: 1) vaidluste kohtuvälise lahendamise direktiiv ei sobi digiturgude jaoks, 2) ettevõtjate ja tarbijate vähene osalemine vaidluste kohtuvälises lahendamises, 3) piiriüleste tehingute puhul ei kasutata vaidluste kohtuvälist lahendamist piisavalt.</p> <p>Nende probleemide põhjused on jagatud kahte rühma: „<b>megatrendid ja turuga seotud tegurid</b>“ ning „<b>jõustamisega seotud tegurid</b>“.</p> <p>Esimeste hulka kuuluvad e-kaubanduse ja internetireklaami kiire kasv ja suurem kontsentreerumine, piiriülese ostlemise (sealhulgas väljaspool ELi asuvatelt kauplemiselt) laiem levik, sellised tarbijavaidlused digiturgudel, mis lähevad kaugemale lepingulistest küsimustest, ELi tarbijakaitseõiguse normide mittetäitmine olulisel määral.</p> <p>Teiste hulka kuuluvad mitmesugused takistused vaidluste kohtuvälise lahendamise kasutamisel (vähene teadlikkus ja menetluskulud) ning asjaolu, et üha rohkem kasutatakse internetipõhiste kauplemiskohtade eraõiguslikke vaidluste internetipõhise lahendamise süsteeme.</p> <p>Nende probleemide <b>tagajärjel</b> tekivad <b>tarbijakahju</b> on kokku 383 miljonit eurot aastas.</p> |
| <b>Mida selle algatusega loodetakse saavutada?</b>                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                |
| <p>Algatuse <b>üldeesmärk</b> on tagada ühtse turu nõuetekohane toimimine ja saavutada tarbijakaitse kõrge tase, võimaldades tarbijatel ja kauplemiskohal lahendada oma vaidlused tõhusalt ja tulemuslikult, olenemata nende elukoha- või asukohariigist.</p> <p>Algatusel on järgmised <b>kolm eesmärki</b>: 1) muuta vaidluste kohtuvälise lahendamise digiturgude jaoks sobivaks; 2) parandada tarbijate ja kauplemiskohal osalemist vaidluste kohtuvälises lahendamises; 3) tõhustada vaidluste kohtuvälist lahendamist piiriülestes olukordades.</p>                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                         |
| <b>Milline on ELi tasandi meetmete lisaväärtus? (subsidiarsus)</b>                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                |
| Digiturgude kiire areng koos uute ärimudelite ja kaubandustavade esilekerkimisega tekitab uusi probleeme internetis oste tegevatele tarbijatele. Kuna digitehnoloogia ei tunne piire, puudutab uut liiki ohtude teke ELi tarbijaid olenemata nende elukohariigist ning nõuab kiiret, järjepidevat ja tulemuslikku reageerimist ametiasutustelt, kelle tegevust peaksid piirama nende jurisdiktsiooni piirid. Ilma ELi meetmeteta tekitaks riiklik sekkumine tõenäoliselt lünki nõuete täitmise tagamisel ja moonutaks ühtset turgu.                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                               |
| <b>B. Poliitikavariandid</b>                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                      |
| <b>Millised on eri poliitikavariandid nende eesmärkide saavutamiseks? Kas on olemas eelistatud variant? Kui ei, siis miks?</b>                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                    |

Märkimisväärse mõju saavutamiseks on meetmed rühmitatud sidusalt **neljaks alternatiivseks poliitikavalikuks**, mis erinevad üksteisest sekkumise laadi ja intensiivsuse poolest: A) mitteregulatiivne sekkumine; B) menetlusliku ja geograafilise kohaldamisala muutmine; C) sisulised muudatused kohaldamisalas, millega kaasnevad kauplejatele mõned lisakohustused (eelistatud variant); D) arhitektuurimuudatused koos suurema ühtlustamisega.

Eelistatud variandi kohaselt tehakse ettepanek järgmiste muudatuste kohta: laiendada vaidluste kohtuvälise lahendamise direktiivi geograafilist ja sisulist kohaldamisala nii, et see hõlmaks kõiki kaupleja ja tarbija vahelisi vaidlusi, mis on seotud ELi tarbijakaitse sätete rikkumisega; näha ette, et internetipõhised kauplejaskohad, mis pakuvad eraõiguslikke vaidluste internetipõhise lahendamise teenuseid, peavad vastama samadele kvaliteedinõuetele, mida tarbijad eeldavad enesesertifitseerimisega sertifitseeritud vaidluste kohtuvälise lahendamise üksuselt; asendada Euroopa internetipõhine vaidluste lahendamise platvorm uute kulutõhusate suunamisvahenditega; kehtestada vastamiskohustus kauplejatele, kes saavad vaidluste kohtuvälise lahendamise üksuselt teate uue tarbijavaidluse kohta; anda Euroopa tarbijakeskustele uus roll pakkuda spetsiaalseid abiteenuseid vaidluste kohtuvälisel lahendamisel piiriüleste kaebuste puhul; ning kehtestada mehhanism, mille kohaselt on kutseorganisatsioonidel enesesertifitseerimise korral õigus seada sisse piiriüleste vaidluste lahendamise süsteeme.

#### **Millised on eri sidusrühmade seisukohad? Kes millist varianti toetab?**

Üldiselt pooldavad sidusrühmad ELi vaidluste kohtuvälise lahendamise raamistiku tõhustamist ja selle kohandamist digiturgudele, eelkõige järgmisel viisil:

- laiendada vaidluste kohtuvälise lahendamise direktiivi geograafilist ja sisulist kohaldamisala;
- suurendada kauplejate osalemist vaidluste kohtuvälises lahendamises ja tagada vaidluste kohtuvälise lahendamise tulemuste täitmine;
- hõlbustada piiriüleste vaidluste kohtuvälist lahendamist;
- kehtestada kaitsemeetmed haavatavatele tarbijatele, kellel puuduvad digioskused.

Mõned sidusrühmad (peamiselt tarbijaorganisatsioonid) on toetanud seisukohta, et vaidluste kohtuvälises lahendamises osalemine tuleks muuta kauplejatele kohustuslikuks, kuid selle muudatuse vastu on mitu liikmesriiki, kes näevad võimalikke vastuolusid oma põhiseaduslike normidega õiguskaitse kättesaadavuse vallas.

Vaidluste kohtuvälise lahendamise reeglite läbivaatamise oluliseks eesmärgiks on ka vaidluste kollektiivse kohtuvälise lahendamise tõhustamine. See mehhanism on mitme liikmesriigi õigusaktides juba olemas, kuid seda ei kasutata eriti. Sidusrühmad on kutsunud komisjoni üles võtma meetmeid vaidluste kollektiivse kohtuvälise lahendamise edendamiseks. Samal ajal on rõhutatud, kui oluline on usaldada vaidluste kollektiivse kohtuvälise lahendamise rakendamine liikmesriikidele kooskõlas direktiivis sätestatud minimaalse ühtlustamise lähenemisviisiga.

Kuna mõned sidusrühmad olid internetipõhise vaidluste lahendamise platvormi tegevuse lõpetamise suhtes esialgu ettevaatlikud, analüüsis komisjon nendega kättesaadavaid andmeid ja arutas nende muresid.

#### **C. Eelistatud poliitikavariandi mõju**

**Millised on eelistatud poliitikavariandi (kui see on olemas, vastasel korral peamiste poliitikavariantide) eelised?**

|                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                            |
|--------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
| Eelistatud poliitikavariant on <b>tulemuslik</b> viis erieesmärkide saavutamiseks ja samuti <b>tõhus</b> , eelkõige tarbijate vaatenurgast, ning sellega tagatakse suur <b>sidusus</b> .                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                   |
| <b>Tarbijatele tooks see kasu</b> sel teel, et tarbijakahju väheneks <b>kokku 33 miljoni euro</b> võrra aastas.                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                            |
| <b>Sama kehtib ka komisjoni kohta</b> , kelle hinnanguline kokkuhoid oleks <b>500 000 eurot</b> aastas tänu internetipõhise vaidluste lahendamise platvormi asendamisele muude vahenditega.                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                |
| Eelistatud poliitikavariant tooks <b>ettevõtjatele kasu kokku 634 miljonit eurot aastas</b> (264 miljonit eurot aastas tänu sellele, et leevendatakse teavitamiskohustusi, + 370 miljonit eurot aastas internetipõhise vaidluste lahendamise platvormi asendamise tulemusel).                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                              |
| <b>Millised on eelistatud poliitikavariandi (kui see on olemas, vastasel korral peamiste poliitikavariantide) kulud?</b>                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                   |
| Eelistatud variandi kehtestamine tooks <b>ettevõtjatele kaasa täiendavad korduvkulud 38,6 miljonit eurot aastas</b> (2,6 miljonit eurot aastas vastamiskohustuse täitmiseks + 25 miljonit eurot aastas vaidluste kohtuvälise lahendamise üksustele lisanduvate vaidluste tõttu + 11 miljonit eurot aastas platvormide nõuetele vastavuse tagamiseks).                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                      |
| <b>Milline on mõju VKEdele ja konkurentsivõimele?</b>                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                      |
| VKEd moodustavad suurema osa ettevõtjatest, samuti saavad nad peamiselt kasu kulude kokkuhoiust, mis tuleneb nii internetipõhise vaidluste lahendamise platvormi kui ka vaidluste kohtuvälise lahendamisega seotud teavitamisnõuete kaotamisest. See variant mõjutab positiivselt ELi VKEde konkurentsivõimet, sest kokkuhoidu saab kasutada selleks, et muuta oma hinnad atraktiivsemaks ja võimalusel edendada innovatsiooni.                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                            |
| <b>Kas on ette näha märkimisväärt mõju riigieelarvetele ja ametiasutustele?</b>                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                            |
| Ei ole.                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                    |
| <b>Kas on oodata muud olulist mõju?</b>                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                    |
| Võrdsete tingimuste edendamise ja tarbijakahju vähendamise tulemusel saaksid nii ettevõtjad kui ka tarbijad paremini teostada oma põhiõigusi.                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                              |
| <b>Proportsionaalsus?</b>                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                  |
| Eelistatud poliitikavariant säilitab direktiivi praeguse minimaalse ühtlustamise lähenemisviisi ega näe ette, et liikmesriigid muudaksid vaidluste kohtuvälise lahendamise kohustuslikuks. Selle konkreetsed eesmärgid saavutatakse meetmetega, mis ei lähe kaugemale sellest, mis on rangelt vajalik. Kuigi direktiivi kohaldamisala laiendatakse nii, et see kajastaks digiturgudel tekkivate vaidluste uudseid vorme, tagab vaidluste kohtuvälise lahendamise vabatahtlikkus, et muudatused ei too vaidluste kohtuvälise lahendamise üksustele, liikmesriikide pädevatele asutustele ja ettevõtjatele kaasa ebaproportsionaalseid kulusid. Proportsionaalsust järgitakse ka seoses eraõigusliku vaidluste internetipõhise lahendamise meetmega. Kuna internetipõhistele kauplemislohtadele nähakse ette enesertifitseerimise mehhanismid tõendamaks, et nende eraõiguslik vaidluste internetipõhise lahendamise süsteem järgib kõrgeid kvaliteedistandardeid, ei tekita eelistatud variandi asjaomane meede nendele kauplejatele ülemäärast koormust. Vastamiskohustus peaks suurendama ettevõtjate osalemist vaidluste kohtuvälises lahendamises. Selle meetmega kaasnevad ettevõtjatele mõned kulud, kuid need kulud kompenseeritakse nende ettevõtjate teavitamiskohustuste kaotamisega, kes ei kavatse ega ole kohustatud vaidluste internetipõhises lahendamises osalema. Lisaks õnnestub piiriüleste vaidluste kohtuvälist lahendamist tõhustada üksnes siis, kui olemasolevatele |

|                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                       |
|---------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
| Euroopa tarbijakeskustele antakse uus konkreetne roll ja võimaldatakse kutseorganisatsioonidel luua piiriüleste vaidluste lahendamise süsteeme.                                                                                                                                                                                       |
| <b>D. Järeldused</b>                                                                                                                                                                                                                                                                                                                  |
| <b>Millal poliitika läbi vaadatakse?</b>                                                                                                                                                                                                                                                                                              |
| Komisjon jälgib valitud poliitika rakendamist, kui see vastu võetakse. Kooskõlas poliitikameetmete eesmärkidega on kindlaks määratud peamised edunäitajad. Need näitajad võivad olla aluseks direktiivi hindamisele ja võimalikele eesmärkidele, mis tuleb saavutada seitse aastat pärast läbivaadatud direktiivi kohaldamise algust. |